

تاثیر سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان مدارس دولتی شهر پارس آباد

محمود محمودی^۱، شجاعت قاسمزاده^۲، ابراهیم تقی زاده بگدلو^{۳*}

تاریخ دریافت: ۲۶ بهمن ماه ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۲۷ اسفند ماه ۱۳۹۸

چکیده

هدف از تحقیق حاضر تاثیر سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان مدارس دولتی شهر پارس آباد می باشد. از لحاظ هدف، تحقیق حاضر از نوع کاربردی، از لحاظ نوع روش، توصیفی و همبستگی می باشد و از لحاظ روش گردآوری اطلاعات روش تحقیق مورد نظر میدانی می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه معلمان مدارس دولتی شهر پارس آباد تشکیل می دهند که تعداد آنها برابر ۳۱۰۰ نفر می باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده و نمونه برابر ۳۴۶ نفر می باشد، روش نمونه گیری نیز تصادفی ساده می باشد. به منظور گردآوری داده های مورد نیاز از پرسشنامه سرمایه مذهبی گل پرور و همکاران (۱۳۹۴) و پرسشنامه تاب آوری کانر و دیویدسون (۱۹۹۸) استفاده شد. برای تحلیل فرضیات از معادلات رگرسیون ساده استفاده شد. نتایج تحقیق نشان می دهد که سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد و ضریب بتا نشان می دهد که سرمایه مذهبی ۰/۷۲ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند. همچنین نتایج نشان می دهد که ارزش گرایی معنوی ۰/۵۹، خلوت با خدا ۰/۶۶، اهمیت معنویت ۰/۳۸ و اثرگذاری معنوی ۰/۷۲ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

واژه های کلیدی: سرمایه مذهبی، تاب آوری، معلمان مدارس دولتی

^۱ کارشناس ارشد آموزش زبان انگلیسی، آموزش و پرورش پارس آباد، آموزش متوسطه، دبیرستان المهدی، پارس آباد، ایران
^۲ کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق، آموزش و پرورش پارس آباد، آموزش متوسطه، دبیرستان المهدی، پارس آباد، ایران
^۳ آموزش ابتدایی، منطقه عشایر آذربایجان شرقی. * (نویسنده مسئول) (ibrahimtagizade90538972@gmail.com)

۱- مقدمه

انسان ها در برابر شرایط نامساعد، خطرها، و ناملایمات معمولا احساس بی پناهی می کنند اما در بسیاری واقع نیز سعی می کنند که در برابر خطرها و موقعیت های ناگوار تحمل و این باعث می شود که بعضی از افراد نتایج غیره منتظره ای بدست آوردند. توانایی این «جادوی رایج»، اغلب در حوزه علوم اجتماعی به عنوان انعطاف پذیری یا «تاب آوری» نامیده می شود. تاب آوری در علوم اجتماعی به عنوان «فرایند کنش کلی و واکنش در مقابل ناملایمات» فرض می شود. تاب آوری را به عنوان روشی برای اندازه گیری توانایی فرد در مقابله با عوامل استرس زا و عواملی که سلامت روان فرد را تهدید می کنند، تعریف کرده است. هم چنین راههای بدست آوردن تاب آوری را داشتن سر سختی، خود افزایی، مقابله سرکوب گرایانه، داشتن خلق و خو و احساسات مثبت می داند (رحیمیان و اصغرنژاد، ۱۳۹۱).

تاب آوری به عنوان قدرت، توانایی برگشتن به زندگی اولیه و شروع وضعیت جدید از طریق کاهش فشار عصبی یا تحریف آن و جایگزینی نشاط تعریف می گردد. هم چنین تاب آوری به توانایی یک انسان گفته می شود که به طور موفقیت آمیز شرایط نامطلوب را پشت سر گذارده و با آنها تطابق می یابد و علیرغم مواجهه با مشکلات زندگی به قابلیت های تحصیلی و هیجانی اجتماعی دست می یابد (کیانی و همکاران، ۱۳۹۴).

یکی از متغیرهایی که می تواند بر تاب آوری معلمان در محیط شغلی شان تاثیرگذار باشد، سرمایه مذهبی آنهاست. سرمایه به منابع یا قابلیت های در اختیار فرد یا موقعیتی اشاره دارد که از نفوذ اجتماعی برخوردار باشد. سرمایه هرگونه خاستگاه و سرچشمه در عرصه های اجتماعی است که در توانایی فرد برای بهره مندی از منافع خاصی که در این صحنه حاصل میگردد، مؤثر واقع شود. مذهب حاوی منافع در همه ابعاد زندگی بشر است؛ بنابراین میتواند به عنوان یک عامل مولد در حوزه های فرهنگی، سیاسی و اقتصاد اثرگذار باشد. مذهب سرمایه ای است که انباشت آن در فرد و اجتماع موجب بهبود وضعیت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جامعه میشود؛ بنابراین دین به عنوان یکی از سرمایه های مذهبی هر انسانی در زندگی او نقش بسزایی را ایفا می کند. (گل پرور و همکاران، ۱۳۹۴).

سرمایه مذهبی به مجموعه عملکردها و تجربه ها، اعتقادات، باورها، ارزشها، دانش، قوانین و مقررات، نمادها و واقعیت های محیطی، فیزیکی و مانند آن در جامعه گفته میشود که از وجود مذهب و ایمان مذهبی نشأت گرفته است. لاناکن سرمایه مذهبی را به عنوان مجموعه ای از مهارت و تجارب ویژه برای مذهب تعریف میکند که شامل دانش مذهبی، آشنایی با دکنترین مذهبی، آموزه های دینی، اعتماد، دوستی و ارتباط با اعضای گروه های مذهبی است، همچنین بیان میکند که سرمایه مذهبی را میتوان به روش مشابه سرمایه انسانی از طریق سالها تجربه، سطح دانش و مهارت در آموزه های مذهبی اندازه گیری کرد (سپهوند، ۱۳۹۶).

سرمایه مذهبی یعنی آگاهی نسبت به توانایی های خود، تشخیص پتانسیل های موجود در محیط اطراف، توانایی دیدن مسائل و مشکلات از ابعاد متفاوت، درک ارزش های والای انسانی، داشتن

احساس همدلی و درک انسان های دیگر، احترام به تفاوت های موجود در انسانها با اعتقاد به هدفمند بودن این تفاوت ها و توانایی بهره برداری از آنها و در نهایت توانایی تبدیل تهدیدها به فرصت و داشتن نگرش برد- برد در تمامی سطوح زندگی (بدخشانی و پیروی، ۱۳۹۴). لزوم توجه بیشتر به مطالعه تاب آوری معلمان و مطالعه تاثیر سرمایه مذهبی بر آن باعث شده است تا محقق در پی پاسخگویی به این سوال برآید که سرمایه مذهبی چه تاثیری بر تاب آوری معلمان مدارس دولتی شهر پارس آباد دارد؟

۲- ادبیات نظری و پیشینه تحقیقاتی

۲-۱- سرمایه مذهبی

سرمایه مذهبی به مجموعه عملکردها و تجربه ها، اعتقادات، باورها، ارزشها، دانش، قوانین و مقررات، نمادها و واقعیت‌های محیطی، فیزیکی و مانند آن در جامعه گفته میشود که از وجود مذهب و ایمان مذهبی نشأت گرفته است. لاناکن سرمایه مذهبی را به عنوان مجموعه ای از مهارت و تجارب ویژه برای مذهب تعریف میکند که شامل دانش مذهبی، آشنایی با دکتین مذهبی، آموزه‌های دینی، اعتماد، دوستی و ارتباط با اعضای گروه‌های مذهبی است، همچنین بیان میکند که سرمایه مذهبی را میتوان به روش مشابه سرمایه انسانی از طریق سالها تجربه، سطح دانش و مهارت در آموزه های مذهبی اندازه گیری کرد (سپهوند، ۱۳۹۶).

سرمایه مذهبی یعنی آگاهی نسبت به توانایی های خود، تشخیص پتانسیل های موجود در محیط اطراف، توانایی دیدن مسائل و مشکلات از ابعاد متفاوت، درک ارزش های والی انسانی، داشتن احساس همدلی و درک انسان های دیگر، احترام به تفاوت های موجود در انسانها با اعتقاد به هدفمند بودن این تفاوت ها و توانایی بهره برداری از آنها و در نهایت توانایی تبدیل تهدیدها به فرصت و داشتن نگرش برد- برد در تمامی سطوح زندگی (بدخشانی و پیروی، ۱۳۹۴).

بر اساس نظریه گزلی^۱ تحول مذهبی به ۷ مرحله خلاصه می شود. به نظر وی سنین ۱۰ تا ۱۶ سالگی (آخرین مرحله) دوره ای است که انسان از خود میان بینی بیرون آمده و به دیگران روی می آورد و امور فکری، دینی و هنری در این سن او را مجذوب خود می کند. نظام روان تحلیل گری فروید با دید منفی نگرانه شکل گیری شخصیت اخلاقی و اعتقادی را همزمان با پدید آمدن فرامن می داند؛ یعنی زمانی که شخصیت از حالت مسطح به فضایی تبدیل می شود. این رویکرد، تحول اساسی وجدان را در ۳ تا ۶ سالگی دانسته و رشد بیشتر آن را به دوره نهفتگی (۶ تا ۱۱ سالگی) مربوط می داند. تحقیقات فرنزی^۲ درباره نخستین احساسات اخلاقی اعتقادی نشان داد که ملغمه ای از ترس و

^۱-Gozali

^۲- Frenzy

محبت مبنای اطاعت را تشکیل می دهد. ولی پس از او بوه از یک سو و بالدوین از سوی دیگر، پیشگامان این طرز تفکر بودند. به نظر بوه احساس تکلیف دست کم مستلزم وجود دو نفر است. گزل و ایلگ در پژوهشی که کودکان ۵ تا ۱۰ ساله انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که استدلال یک کودک ۵ ساله، پیش علی و پیش منطقی و جاندارپندارانه است. اگرچه این کودکان خدا را به منزله نیروی خلاق نامحسوس می دانند، اما در عین حال، توانایی های وی را در چارچوب علیت های جهان روزمره تبیین می کنند (دلخמוש و احمدی، ۱۳۸۵).

۲-۲- تاب آوری

در شیوه نگرش برخی روانشناسان، تغییر بنیادی در حال تکوین است. کانون و جهت تازه این نگرش، روانشناسی کمال، روانشناسی سلامت و یا روان شناسی مثبت گرا خوانده می شود که به جنبه سالم طبیعت آدمی می پردازد، نه به جنبه ناسالم آن (شولتز^۱، ۲۰۰۵)، به نقل از رحیمیان و اصغرنژاد، (۱۳۸۷).

روان شناسی مثبت گرا معتقد است که رهنمود های درونی مانند معنا، اصالت به یادگیری، توانمندی و سلامت افراد کمک می کند، این رشته به دنبال آن است که تصویری از زندگی خوب را به روشنی بیان کند (البته از لحاظ روان شناختی) و برای اینکه مشخص کند چه چیزی زندگی را برای زیستن با ارزش می کند، از روش های تجربی روان شناسی استفاده می کند. هدف این است که این است که نشان دهد چه اعمالی به تجربیات بهروزی و رفاه و نیز به پرورش افراد مثبت نگری که خویشتن و انعطاف پذیری هستند می انجامد. بنابراین روان شناسی مثبت گرا در پی آن است که افراد را نیرومند تر و پر بارتر نموده و استعداد همه افراد را شکوفا کند. نمونه های از توانایی انسان که موضوع اصلی روان شناسی مثبت نگر را تشکیل می دهد عبارتند از: تاب آوری، سر سختی، خودکارآمدی (احساس کارایی)، گذشت (بخشنده‌گی)، خوشحالی، عشق به دانستن، خوشبختی، شوخ طبعی، امید، معنویت و غیره. پرورش دادن این توانمندی ها، دو نتیجه مرتبط به بار می آورد: ۱) پرورش دادن رشد مشخص و سلامتی ۲) پیشگیری از اینکه بیماری انسان (مثل افسردگی، خود کشی) در شخصیت ریشه دار می شود (ریو، ۲۰۰۱، به نقل از سامانی و همکاران، ۱۳۹۰).

با توجه به اینکه انسان ها در برابر شرایط نامساعد، خطرهای و نامالایمات معمولاً احساس بی پناهی می کنند اما در بسیاری واقع نیز سعی می کنند که در برابر خطرهای ناگوار تحمل نشان دهند و این باعث می شود که بعضی از افراد نتایج غیره منتظره ای بدست آورند. توانایی این «جادوی رایج» اغلب در حوزه علوم اجتماعی به عنوان انعطاف پذیری یا «تاب آوری» نامیده می شود. تاب آوری در علوم اجتماعی به عنوان «فرایند کنش کلی و واکنش در مقابل نامالایمات» فرض می شود. کانر (۲۰۰۶) تاب آوری را به عنوان روشی برای اندازه گیری توانایی فرد در مقابله با عوامل استرس زا

^۱. schultz

و عواملی که سلامت روان فرد را تهدید می کنند، تعریف کرده است. هم چنین راههای بدست آوردن تاب آوری را داشتن سر سختی، خود افزایی، مقابله سرکوب گرایانه، داشتن خلق و خو و احساسات مثبت می داند.

برای درک تفاسیر و روش های مرتبط با تاب آوری ممکن است به تمایز بین احتمال خطر و مصادیق تاب آوری نیاز داشته باشیم. در سه دهه اخیر تحقیق کاملی در این خصوص انجام گردیده و نمونه های تاب آوری جمع آوری شده است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۰).

تاب آوری به عنوان قدرت، توانایی برگشتن به زندگی اولیه و شروع وضعیت جدید از طریق کاهش فشار عصبی یا تحریف آن و جایگزینی نشاط تعریف می گردد. هم چنین تاب آوری به توانایی یک انسان گفته می شود که به طور موفقیت آمیز شرایط نامطلوب را پشت سر گذارده و با آنها تطابق می یابد و علیرغم مواجهه با مشکلات زندگی به قابلیت های تحصیلی و هیجانی اجتماعی دست می یابد.

مفهوم تاب آوری طی تحقیقات ۳ دهه گذشته علوم اجتماعی به مثابه یک پدیده چند بعدی شناخته شده است که در بافت های مختلف اجتماعی و درونی متفاوت هستند. در تحقیقات گذشته تاب آوری بر متغیرهایی نظیر توانایی بیمار، پنهان سازی، احتمال خطر و عوامل آسیب پذیری تاکید شده است. طبق مدلها ارائه شده، سه حوزه عملکردی برای تاب آوری تعریف و بر آنها تمرکز شده است:

۱- تاب آوری به عنوان ویژگی شخصیتی با توانایی پیش بینی افراد در مقابله با تاثیرات منفی نامایمات و احتمال خطر فرض می شود.

۲- یک وضعیت روحی مثبت یا سلامت روانی (مثل درک مثبت، خود پنداری، پیشرفت تحصیلی، موفقیت در وظایف و...) یا فقدان بیماری روحی روانی علیرغم وجود یا احتمال خطر تعریف می گردد.

۳- یک فرایند پویا که بر کنش بین متغیر های فردی و پیرامونی تاثیر گذاشته و در طول زمان تغییر می کند. این تعریف به دلیل چهارچوب فراگیر و تلفیق ویژگی های فردی با محیطی ایجاد تاب آوری بیش از تعاریف قبلی مورد توجه است (مومنی، ۱۳۸۸).

تاب آوری به عنوان یکی از سازه های اصلی شخصیت برای فهم انگیزش، هیجان و رفتار مفهوم سازی شده است (بلاک^۱، ۲۰۰۲) و رنرواسیمیت^۲ (۱۹۹۲) تاب آوری را سازوکاری ذاتی خود اصلاح گری انسان می دانند. افزودن آن به باور ورنر (۱۹۹۷) تاب آوری صرف نظر از خطرات تهدید کننده، عاملی بالقوه در همه افراد برای تغییر است. بلاک (۲۰۰۲) بر این باور است که تاب آوری توانایی سازگاری سطح کنترل بر حسب شرایط محیطی است (کیانی و همکاران، ۱۳۸۹).

تاب آوری ویژگی یا خصلتی نیست که برخی دارای آنها باشند و برخی آن را نداشته باشند، به بیان دقیق تر، تاب آوری بیانگر تعاملی بین انسان و محیط است. تاب آوری اشاره به ایستادگی در برابر خطر دارد، اما یک پدیده تدریجی است و انباشت خطر می تواند حتی تاب آورترین افراد را نیز مغلوب

¹ .block

² .werner&smith

سازد. راتر خاطر نشان می کند که تاب آوری نوعی تعامل با عامل خطر است یعنی ماهیتی روبه رشد دارد که از بیولوژی و تجارب اولیه زندگی نشات می گیرد و عوامل محافظتی می توانند از طریق شیوه های مختلف در مراحل متفاوت رشد و عمل کنند. به عنوان مثال مراقبت های والدین در کودکی به شدت محافظت کننده است، اما در نوجوانی یک مراقبتی ممکن است مانع از رشد سالم شود.

به باور ماستن (۲۰۰۱) هنگامی که فاجعه از سرگذرد نیاز های اولیه انسانی تامین گردد، آنگاه تاب آوری به ظهور می رسد و در نتیجه فرایند تاب آوری، اثرات ناگوار، اصلاح، تعدیل و یا حتی ناپدید می گردند (توگادو و فردرسکیسون ۲۰۰۴^۱؛ به نقل از کیانی و همکاران، ۱۳۸۹). سلامت روان افراد آسیب دیده تحت تاثیر پیامد های منفی پیشامد های ناگوار قرار می گیرد. سر سختی و خود تاب آوری از منابع درون فردی هستند که می توانند سطوح استرس و ناتوانی را در شرایط ناگوار تعدیل نمایند و اثرات منفی استرس را کم رنگ تر جلوه دهد.

البته تاب آوری تنها پایداری در برابر آسیب های یا شرایط تهدید کننده و حالتی انفعالی در برابر رویارویی با شرایط خطر ناک نمی باشد، بلکه شرکت فعال و سازنده در محیط پیرامونی خود است می توان گفت تاب آوری توانمندی فرد در برقراری تعادل زیستی - روانی در شرایط خطر ناک است (مومنی، ۱۳۸۸).

پژوهش های تاب آوری نشان داده می دهد که چگونه افراد در رویارویی با عوامل تنش زا و آسیب رسان که در ساختار اجتماعی وجود دارد (مانند نژاد پرستی، جنگ، فقر) با موفقیت بیرون می آیند. در واقع این دیدگاه منطق نیرومندی را مهیا می سازد تا از نگرش تنگ و تا عدم اجتماعی و روانی و رفتاری که لزوما توجه خود را معطوف به خطر، نقصان و آسیب کرده اند دست برداشته و به سمت توجه به نقاط قوت افراد با دیدگاهی ارتقائنگر گسترش یابد. توجه بر اینکه هر کسی دارای نقاط قوت و ظرفیت برای تغییر است، نه تنها موجب می شود که در حوزه بهداشت روانی فرایند های کار آمد شناسایی شوند بلکه باعث می شود تا از حساسیت بی مورد نسبت به پرداختن به شناسایی خطر به عنوان دیدگاهی یک جانبه است برداشته شود. افزودن بر این پژوهشگران بر این باورند که تاب آوری نوعی ترمیم خود با پیامد های مثبت هیجانی، عاطفی و شناختی نیز می باشد. تاب آوری، بازگشت به تعادل اولیه یا رسیدن به تعادل سطح بالاتر (در شرایط تهدید کننده) است و از این رو سازگاری موفق در زندگی را فراهم می کند در عین حال کامیفر به این نکته نیز اشاره می نماید که سازگاری مثبت با زندگی، هم می تواند پیامد تاب آوری به شمار رود و هم به عنوان پیشایند، سطح بالاتری از تاب آوری را سبب شود. وی این مساله را ناشی از پیچیدگی تعریف و در یک نگاه به تاب آوری می داند. در بنیادی ترین سطح تاب آوری رشد درونی انسان را مورد تاکید قرار می دهد. مفهوم تاب آوری بر رشد زیست شناختی (فطری) برای پرورش و ارتقا که در انسان به عنوان یک ارگانیسم وجود دارد و بخشی از ترکیب ژنتیکی فرد را شکل می دهد و قادر است به طور طبیعی در شرایط معین محیطی بارز و

^۱. tugada & Fredrickson

هویدا گردد، تاکید می ورزد. به عبارت دیگر، در این مفهوم براین نکته تاکید می شود که انسان های را تاب آور ذاتی و یا ظرفیت های برای بهبود زندگی دارند بطور عمده دارای نیمرخ تاب آور هستند که ویژگی های آنها عبارتند از:

۱- توانش اجتماعی (مانند تفاهم، انعطاف پذیری فرهنگی، همدلی، مهربانی مهارت های ارتباطی و شوخ طبعی).

۲- حل مساله (مانند برنامه ریزی، یاری جویی، تفکر انتقادی و خلاق)

۳- خودگردانی (مانند احساس هویت، خودکارآمدی، خود آگاهی، تسلط بر وظایف و کناره گیری از مفاهیم و شرایط منفی یا ناسازگار).

۴- احساس هدفمندی و باور به آینده ای روشن (هدف گیری، آرمان های تحصیلی، خوش بینی، اعتقاد دینی و روابط معنوی).

بر خلاف تصور های قبلی که تاب آوری را جزو خصصیه های افراد فوق العاده محسوب می کرد، پژوهش های اخیر نشان دادند که تاب آوری در انحصار افراد فوق العاده نیست و در افراد سطوح مختلف تحولی (کودکی تا بزرگسالی) مشاهده می شود (اکبری و همکاران، ۱۳۹۰).

روان شناسان بالینی اخیرا مدل های از تاب آوری را تحت شرایط فقدان مصیبت، افسردگی و درد بررسی کرده اند. نتایج هماهنگ این تحقیقات موید تاثیرات مثبت سازنده و محافظت کننده تاب آوری در مقاومت و مقابله موفق و انطباق رشد یافته با شرایط خطیر و استرس زای فوق الذکر است و سطح پایین وضعیت تاب آوری با آسیب پذیری و اختلال های روانشناختی مرتبط است (کمپل، کوهن و استن، ۲۰۰۶؛ به نقل از کیانی و همکاران، ۱۳۸۹).

نظریات نخستین در مورد تاب آوری بر ویژگی های مرتبط با پیامد مثبت در مواجهه با مصائب و نامالایمات زندگی تاکید داشتند. این رشته از پژوهش ها بعد ها عوامل حفاظتی بیرونی مثل محیط آرام خانه و مدرسه، خانواده، حمایت گر...را نیز در بروز تاب آوری موثر داشتند. نظریه های فعلی تاب آوری را سازه ای بعدی متشکل از متغیرهای سرشتی، مانند مزاج و شخصیت، همراه با مهارت های مخصوص مثل مهارت حل مساله می دانند.

تاب آوری پدیده ژنتیک صرف نیست که فقط انسان های خاص دارای آن باشند. در واقع پدیده تاب آوری ظرفیتی ذاتی در هر فرد است که می تواند به خود اصلاح گری و متغییر منجر گردد.

تاب آوری که مقاومت در برابر استرس با رشد پس ضربه ای نیز نامیده می شود، در امتداد یک پیوستار تا درجات متفاوت از مقاومت در برابر آسیب های روان شناختی قرار می گیرد. بر اساس این تعریف، تاب آوری فراتر از جان سالم به در بردن از استرس ها و نامالایمات زندگی است و با رشد

مثبت، انطباق پذیری و رسیدن به سطحی از تعادل بعد از به وجود آمدن اختلال در وضعیت تعادلی پیشین مطابقت می کند (ریچاردسون^۱، ۲۰۰۲؛ بیه نقل از جوکار، ۱۳۸۶).

هاندرسن تاب آوری را ترکیبی از عوامل زیر معرفی می کند

۱- فراهم سازی حمایت مهربانانه

۲- طراحی و ارتباط سازی برای افزایش امیدواری

۳- فرصت سازی برای مشارکت معنادار

۴- پیشاهنگی در پیوند های اجتماعی

۵- مرزبندی شفاف و سازگار

۶- آموزش مهارت های زندگی

لاتر سیستچی و بکر (۲۰۰۰) خصوصیات تاب آوری را به شرح توصیف نموده اند:

۱- برخورداری از تیز هوشی و مهارت عقلانی، توانایی در صمیمیت و گسستگی .

۲- توانایی در مفهوم پردازی موضوعات متعدد، دستیابی فرد به این اعتقاد که حق زندگی کردن دارد.

۳- بر خوردار بودن از توانایی یاد آوری و فرا خوانی اشخاص و موضوعات خوب و نگهداری آنها (نماد های خوب) در ذهن.

۴- بر خوردار از توانایی در لمس عواطف به جای این شخص هر زمان که عواطف مهم وی برانگیخته شدند، آنها را انکار کند.

۵- داشتن هدف در زندگی

۶- بر خوردار از توانایی جذب و استفاده از حمایت اجتماعی

۷- بر خوردار از توان در نظر گرفتن احتمالات در زندگی و استفاده مطلوب از دستورات اخلاقی جامعه مدنی.

۸- نیاز و توانایی در کمک به دیگران

۹- برخورداری از خزانه عاطفی

۱۰- کاردان و مبتکر بودن

۱۱- بر خوردار از دیدگاهی نوع دوستانه نسبت به دیگران

۱۲- بر خوردار از ظرفیت تبدیل درماندگی آسیب رسان به درماندگی آموخته شده.

در مجموع می توان گفت که تاب آوری فرآیندی پویا است که در آن تاثیرات محیطی و شخصیتی در تعاملی متقابل بر یکدیگر اثر می گذارند . پژوهش های تاب آوری الگوهای نظری رشد انسان را که پیش از این توسط اریکسون، برونفن، پیازه، کلبرگ، گیلیان، مزلو و پیرس مطرح شده بود (رایت و ماستن، ۱۹۹۷، بیه نقل از جوکار، ۱۳۸۶) مورد تاکید قرار می دهند .

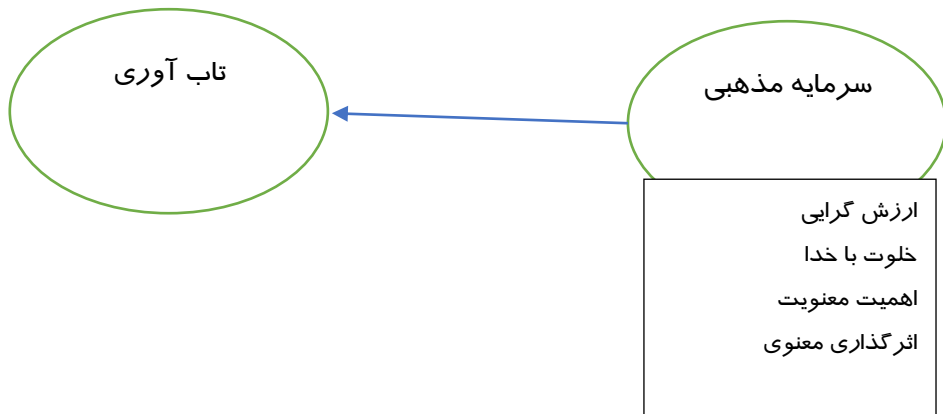
¹ richardson

در تمامی این الگو های نظری، در حالی که بر ابعاد مختلف رشد انسانی (روانی، اجتماعی، شناختی، اخلاقی، معنوی) تاکید می شود، هسته مرکزی این رویکرد ها را این پیش فرض تشکیل می دهد که فطرتی بیولوژیک برای رشد و کمال در هر انسان وجود دارد-طبیعت خود اصلاح گری ارگانیسم انسانی - که به طور طبیعی و تحت شرایط معین محیطی می تواند آشکار شود. همانگونه که ماستن (۲۰۰۱) معتقد است: هنگامی که فاجعه از سر بگذرد و نیاز های اولیه انسانی تامین گردد، آن گاه تاب آوری احتمال ظهور می یابد. مهمترین نتیجه کاربردی بر آمده از دل پژوهش های تاب آوری این است که می توانیم توانمندی افراد را ارتقا دهیم به گونه ای که آنها به احساس هویت و کارآمدی، توانایی تصمیم گیری، هدف گذاری. باور به آینده دست یابند و از این راه بتوانند نیاز های اولیه انسانی خود برای مهربانی، رابطه با دیگران، چالش، قدرت و معنادار را در شرایط طاقت فرسا به عنوان کانون توجه هر گونه مداخلات پیشگیرانه، آموزشی و رشد فردی قرار دهند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۰).

۳-مدل مفهومی و فرضیه های تحقیق

سرمایه مذهبی یعنی آگاهی نسبت به توانایی های خود، تشخیص پتانسیل های موجود در محیط اطراف، توانایی دیدن مسائل و مشکلات از ابعاد متفاوت، درک ارزش های والی انسانی، داشتن احساس همدلی و درک انسان های دیگر، احترام به تفاوت های موجود در انسانها با اعتقاد به هدفمند بودن این تفاوت ها و توانایی بهره برداری از آنها و در نهایت توانایی تبدیل تهدیدها به فرصت و داشتن نگرش برد- برد در تمامی سطوح زندگی (بدخشانی و پیروی، ۱۳۹۴). سرمایه مذهبی شامل چهار بعد ارزش گرایی معنوی، خلوت با خدا، اهمیت معنویت و اثرگذاری معنوی می باشد که توسط پرسشنامه سرمایه مذهبی گل پرور و همکاران (۱۳۹۴) اندازه گیری می شود.

تاب آوری نوعی حالت قابل توسعه در فرد بوده، که بر اساس آن قادر است در رویارویی با ناکامی ها و مصیبتها و تعارضهای زندگی و حتی رویدادهای مثبت، پیشرفتها و مسولیتهای بیشتر به تلاش افزون تر ادامه دهد و برای دستیابی به موفقیت بیشتر، از پای ننشیند در مجموع افراد تاب آور دارای این ویژگی هستند: واقعیتهای زندگی را به سهولت می پذیرند. ایمان دارند که زندگی پر معنا است. این باور معمولاً به وسیله ارزشهای آنها حمایت می شود. دارای توانایی های چشمگیر برای وفق دادن سریع خود با تغییرات بزرگ هستند (سامانی و همکاران، ۱۳۹۰). تاب آوری متغیری تک عاملی است که با پرسشنامه تاب آوری شغلی کانر و دیویدسون (۱۹۹۸)، نقل از سامانی و همکاران، (۱۳۹۰) سنجیده می شود. شکل ۱ مدل مفهومی تحقیق را نشان می دهد.

شکل ۱ - مدل مفهومی تحقیق

با توجه به مفاهیم و مدل مفهومی فوق در تحقیق حاضر فرضیه های زیر مطرح می گردد

فرضیه اصلی:

سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان تاثیر معنی داری دارد.

فرضیه های فرعی:

- ۱- ارزش گرایی معنوی بر تاب آوری معلمان تاثیر معنی داری دارد.
- ۲- خلوت با خدا بر تاب آوری معلمان تاثیر معنی داری دارد.
- ۳- اهمیت معنویت بر تاب آوری معلمان تاثیر معنی داری دارد.
- ۴- اثرگذاری معنوی در برنامه کاری بر تاب آوری معلمان تاثیر معنی داری دارد.

۴-روش شناسی تحقیق

۴-۱-روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف، از نوع کاربردی، از لحاظ نوع روش، توصیفی و همبستگی می باشد و از لحاظ روش گردآوری اطلاعات روش تحقیق مورد نظر میدانی می باشد.

۴-۲- جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه معلمان مدارس دولتی شهر پارس اباد تشکیل می دهند که تعداد آنها برابر ۳۱۰۰ نفر می باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده و نمونه برابر ۳۴۶ نفر می باشد، روش نمونه گیری نیز تصادفی ساده می باشد.

۴-۳- روش و ابزار گردآوری اطلاعات

در مرحله اول مطالعات کتابخانه‌ای از جمله مطالعه کتب و نشریات داخلی و خارجی به منظور دستیابی به مبانی نظری و استفاده از تجارب محققین دیگر انجام گرفت. در مرحله دوم، جمع آوری اطلاعات مورد نیاز تحقیق، به صورت میدانی و با مراجعه به معلمان مدارس دولتی شهر پارس آباد انجام گرفت. به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز، از پرسشنامه سرمایه مذهبی گل پرور و همکاران (۱۳۹۴) و پرسشنامه تاب آوری کانر و دیویدسون (۱۹۹۸، نقل از سامانی و همکاران، ۱۳۹۰) استفاده شد.

۴-۴- روایی و پایایی پرسشنامه

جهت سنجش روایی پرسشنامه از اعتبار محتوایی استفاده شده است، به این نحو که پرسشنامه‌ها در اختیار اساتید قرار گرفته و نظرات آنها در مورد اینکه آیا پرسشنامه‌ها ابزار خوبی برای سنجش متغیرها هستند خواسته شد که مورد تایید ایشان بود.

برای سنجش ضریب پایایی پرسشنامه‌ها نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. در مرحله اول تعداد ۳۰ نفر به عنوان نمونه اولیه انتخاب شده و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد و با توجه به بالا بودن پایایی توزیع پرسشنامه‌ها ادامه یافت و در مرحله نهایی نیز آلفای کرونباخ برای تعداد کل پرسشنامه محاسبه شد. نتایج حاصل از ضریب آلفای کرونباخ به شرح زیر بدست آمده است:

جدول ۱- جدول ضریب پایایی سوالات مربوط به هر متغیر

متغیر	ضریب آلفای کرونباخ
سرمایه مذهبی	۰/۷۹
تاب آوری	۰/۸۴

۴-۵- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

پس از گردآوری اطلاعات و ورود اطلاعات، داده‌ها با نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ تحلیل شد. اطلاعات در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی ارائه شد. در بخش آمار توصیفی، روشهای توصیفی شامل معیارهای تمایل به مرکز و پراکندگی و درصد، فراوانی به کار برده می شود که برای طبقه بندی داده‌ها و نمایش آنها از طریق جداول فراوانی و نمودار استفاده شد. در بخش آمار استنباطی، ابتدا با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف نرمال بودن توزیع داده تست شد و با توجه به نرمال بودن برای تحلیل فرضیات از معادلات رگرسیون ساده استفاده شد.

۵- یافته‌های تحقیق

طبق نتایج جدول ۲ با توجه به اینکه سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ بیش از ۰/۰۵ است، بنابراین می توان گفت فرض صفر تایید شده و این نشان می دهد که توزیع

متغیرهای تحقیق نرمال است و جهت تحلیل فرضیات می توان از آزمون های پارامتریک استفاده کرد.

جدول ۲- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف جهت تعیین نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق

آماره	سرمايه مذهبي	تاب آوری
مقدار Z کولموگروف- اسمیرنوف	۰/۹۴۰	۱/۱۶۹
سطح معنی داری	۰/۱۱۵	۰/۰۹۹

فرضیه اصلی: سرمايه مذهبي بر تاب آوری معلمان تاثیر معناداری دارد.

جدول ۳- خلاصه مدل رگرسیون تاثیر سرمايه مذهبي بر تاب آوری معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۷۲۹	۰/۵۳۲	۰/۵۱۹

طبق نتایج جدول (۳) ضریب همبستگی بین سرمايه مذهبي با تاب آوری معلمان برابر ۰/۷۲ و ضریب تعیین برابر ۰/۵۳ است. به عبارتی می توان گفت که ۰/۵۳ تغییرات تاب آوری معلمان توسط سرمايه مذهبي تعیین می شود و ۰/۴۷ نیز توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود.

جدول ۴- نتایج معادله رگرسیون ساده تاثیر سرمايه مذهبي بر تاب آوری معلمان

P	T	ضریب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیر پیش بین
		BETA	SE	B	
۰/۰۲۷	۲/۳۰۴		۰/۴۱۷	۰/۹۶۰	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۶/۵۶۷	۰/۷۲۹	۰/۱۱۴	۰/۷۴۹	سرمايه مذهبي

طبق نتایج جدول (۴) و با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرضیه اصلی اول تایید می شود و سرمايه مذهبي بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که سرمايه مذهبي ۰/۷۲ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

فرضیه فرعی اول: ارزش گرایی معنوی بر تاب آوری معلمان تاثیر معناداری دارد.

جدول ۵- خلاصه مدل رگرسیون تاثیر ارزش گرایی معنوی بر تاب آوری معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۵۹۴	۰/۳۵۳	۰/۳۳۶

طبق نتایج جدول (۵) ضریب همبستگی بین ارزش گرایی معنوی با تاب آوری معلمان برابر $0/59$ و ضریب تعیین برابر $0/35$ است. به عبارتی می توان گفت که $0/35$ تغییرات تاب آوری معلمان توسط ارزش گرایی معنوی تعیین می شود و $0/65$ نیز توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود. جدول ۶- نتایج معادله رگرسیون ساده تاثیر ارزش گرایی معنوی بر تاب آوری معلمان

P	T	ضریب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیر پیش بین
		BETA	SE	B	
$0/002$	$3/378$		$0/466$	$1/574$	مقدار ثابت
$0/000$	$4/552$	$0/594$	$0/128$	$0/582$	ارزش گرایی معنوی

طبق نتایج جدول (۶) و با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان $0/95$ می توان گفت که فرضیه فرعی اول تایید می شود و ارزش گرایی معنوی بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که ارزش گرایی معنوی $0/59$ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

فرضیه فرعی دوم: خلوت با خدا بر تاب آوری معلمان تاثیر معناداری دارد.

جدول (۷) خلاصه مدل رگرسیون تاثیر خلوت با خدا بر تاب آوری معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
$0/664$	$0/441$	$0/440$

طبق نتایج جدول (۷) ضریب همبستگی بین خلوت با خدا با تاب آوری معلمان برابر $0/66$ و ضریب تعیین برابر $0/44$ است. به عبارتی می توان گفت که $0/44$ تغییرات تاب آوری معلمان توسط خلوت با خدا تعیین می شود و $0/56$ نیز توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود.

جدول ۸- نتایج معادله رگرسیون ساده تاثیر خلوت با خدا بر تاب آوری معلمان

P	T	ضریب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیر پیش بین
		BETA	SE	B	
$0/000$	$30/486$		$0/068$	$2/065$	مقدار ثابت
$0/000$	$16/481$	$0/664$	$0/018$	$0/292$	خلوت با خدا

طبق نتایج جدول (۸) با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرضیه فرعی دوم تایید می شود و خلوت با خدا بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که خلوت با خدا ۰/۶۶ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

فرضیه فرعی سوم: اهمیت معنویت بر تاب آوری معلمان تاثیر معناداری دارد.
جدول ۹- خلاصه مدل رگرسیون تاثیر اهمیت معنویت بر تاب آوری معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۳۸۵	۰/۱۴۹	۰/۱۴۶

طبق نتایج جدول (۹) ضریب همبستگی بین اهمیت معنویت با تاب آوری معلمان برابر ۰/۳۸ و ضریب تعیین برابر ۰/۱۴ است. به عبارتی می توان گفت که ۰/۱۴ تغییرات تاب آوری معلمان توسط اهمیت معنویت تعیین می شود و ۰/۸۶ نیز توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود.

جدول ۱۰- نتایج معادله رگرسیون ساده تاثیر اهمیت معنویت بر تاب آوری معلمان

P	T	ضریب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیر پیش بین
		BETA	SE	B	
۰/۰۰۰	۱۳/۶۲۲		۰/۱۴۴	۱/۹۵۷	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۷/۷۴۶	۰/۳۸۵	۰/۰۴۸	۰/۳۶۸	اهمیت معنویت

طبق نتایج جدول (۱۰) و با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرضیه فرعی سوم تایید می شود و اهمیت معنویت بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که اهمیت معنویت ۰/۳۸ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

فرضیه فرعی چهارم: اثرگذاری معنوی بر تاب آوری معلمان تاثیر معناداری دارد.
جدول ۱۱- خلاصه مدل رگرسیون تاثیر اثرگذاری معنوی بر تاب آوری معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۷۲۶	۰/۵۲۷	۰/۵۲۵

طبق نتایج جدول (۱۱) ضریب همبستگی بین اثرگذاری معنوی با تاب آوری معلمان برابر ۰/۷۲ و ضریب تعیین برابر ۰/۵۲ است. به عبارتی می توان گفت که ۰/۵۲ تغییرات تاب آوری معلمان توسط اثرگذاری معنوی تعیین می شود و ۰/۴۸ نیز توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود.

جدول ۱۲- نتایج معادله رگرسیون ساده تاثیر اثرگذاری معنوی بر تاب آوری معلمان

P	T	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیر پیش بین
		BETA	SE	B	
۰/۰۰۰	۷/۶۶۷		۰/۱۱۴	۰/۸۷۵	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۱۹/۵۶۷	۰/۷۲۶	۰/۰۳۶	۰/۷۰۵	اثرگذاری معنوی

طبق نتایج جدول (۱۲) و با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرضیه فرعی چهارم تایید می شود و اثرگذاری معنوی بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که اثرگذاری معنوی ۰/۷۲ تغییرات تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

۶- بحث و نتیجه گیری

هدف از تحقیق حاضر بررسی تاثیر سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان مدارس دولتی شهر پارس آباد می باشد. فصل پنجم آخرین بخش از این پژوهش می باشد که قصد دارد تا پس از ارائه خلاصه ای از فعالیت های انجام شده و یافته های به دست آمده، پیشنهادهای را برای مدیران سازمان های مختلف و نیز دیگر ذینفعان پژوهش ارائه دهد. در این فصل، ابتدا خلاصه ای از مبانی نظری بیان می شود. سپس یافته های توصیفی پژوهش ارائه خواهد شد و بعد از آن نتایج آزمون فرضیه های پژوهش مورد بررسی قرار می گیرد. بخش بعدی به بحث و نتیجه گیری اختصاص داشته و در نهایت پیشنهادها و محدودیت های پژوهش ارائه می شود.

فرضیه اصلی اول: سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان تاثیر معنی داری دارد.

طبق نتایج تحقیق، فرضیه اصلی تایید می شود و سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که سرمایه مذهبی ۰/۷۲ از تغییرات مربوط به تاب آوری معلمان را پیش بینی می کند.

به عبارتی می توان گفت که اگر سرمایه مذهبی یک واحد افزایش یابد، در آن صورت تاب آوری معلمان پارس آباد ۰/۷۲ افزایش می یابد که نشان دهنده تاثیر مستقیم و نسبتاً قوی سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان می باشد.

همچنین در مورد فرضیه های فرعی مربوط به فرضیه اصلی نتایج نشان می دهد که فرضیه های اول، دوم، سوم و چهارم تایید می شود و ارزش گرایی معنوی، خلوت با خدا، اهمیت معنویت و اثرگذاری معنوی بر تاب آوری معلمان تاثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد

که ارزش گرایی معنوی ۰/۵۹، خلوت با خدا ۰/۶۶، اهمیت معنویت ۰/۳۸ و اثرگذاری معنوی ۰/۷۲ تغییرات تاب آوری را پیش بینی می کند.

تاب آوری به عنوان قدرت، توانایی برگشتن به زندگی اولیه و شروع وضعیت جدید از طریق کاهش فشار عصبی یا تحریف آن و جایگزینی نشاط تعریف می گردد. هم چنین تاب آوری به توانایی یک انسان گفته می شود که به طور موفقیت آمیز شرایط نامطلوب را پشت سر گذارده و با آنها تطابق می یابد و علیرغم مواجهه با مشکلات زندگی به قابلیت‌های تحصیلی و هیجانی اجتماعی دست می یابد. سرمایه مذهبی به مجموعه عملکردها و تجربه ها، اعتقادات، باورها، ارزشها، دانش، قوانین و مقررات، نمادها و واقعیت‌های محیطی، فیزیکی و مانند آن در جامعه گفته میشود که از وجود مذهب و ایمان مذهبی نشأت گرفته است. لاناکن سرمایه مذهبی را به عنوان مجموعه ای از مهارت و تجارب ویژه برای مذهب تعریف میکند که شامل دانش مذهبی، آشنایی با دکنترین مذهبی، آموزه‌های دینی، اعتماد، دوستی و ارتباط با اعضای گروه‌های مذهبی است، همچنین بیان میکند که سرمایه مذهبی را میتوان به روش مشابه سرمایه انسانی از طریق سالها تجربه، سطح دانش و مهارت در آموزه های مذهبی اندازه گیری کرد.

بنابراین در تبیین فرضیه اصلی و فرضیه های فرعی مربوط به تحقیق می توان گفت که با افزایش سرمایه مذهبی و ابعاد آن شامل ارزش گرایی معنوی، خلوت با خدا، اهمیت معنویت و اثرگذاری معنوی در بین معلمان، میزان تاب آوری معلمان پارس آباد نیز افزایش می یابد.

نتایج تحقیق با یافته های تحقیق مقتدر (۱۳۹۷) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که نگرش مذهبی و راهبرد مقابله با استرس با تاب آوری روانی و رضایت زناشویی همسران جانباز رابطه دارد. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق حسین چاری و محمدی (۱۳۹۷) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که اعتقادات مذهبی و ابعاد آن، به طور معنی داری تاب آوری روانشناختی دانشجویان شهری و روستایی را پیش بینی می کند. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق جاجرمی و پوراکیبران (۱۳۹۶) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که بین نگرش مذهبی و سلامت روان و بین نگرش های مذهبی و تاب آوری نیز رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق سپهوند (۱۳۹۶) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که سرمایه مذهبی با ضریب مسیر ۰,۴۶ بر رفتار شهروندی سازمانی تاثیر دارد، همچنین براساس نتایج فرضیات فرعی ابعاد سرمایه مذهبی شامل احکام، عقاید و اخلاقیات به ترتیب با ضریب مسیر ۰,۵۲، ۰,۳۹ و ۰,۴۷ بر رفتار شهروندی سازمانی تاثیر دارند. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق کلانترهمزی (۱۳۹۴) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که دوسوگرایی مذهبی و پایبندی مذهبی مشترکاً ۱۸ درصد و پایبندی مذهبی کل ۴۸ درصد از واریانس تاب آوری روان شناختی را در سطح معناداری $P < 0.01$ تبیین می کنند. در این میان ناپایبندی مذهبی به دلیل اینکه قدرت تبیین در پیش بینی تاب آوری را نداشته، از معادله ای رگرسیون حذف شده است. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق اسدی (۱۳۹۴) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که دانشجویان از نظر نگرش مذهبی دارای وضعیت

مطلوبی بودند (۱۳۵,۸±۲۲,۷). آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که سرمایه اجتماعی بیشتر متاثر از حیطة رفتار دینی است. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق سادات مرتضوی (۱۳۹۴) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که میزان رابطه ی بین تاب آوری و سلامت روان ۰/۳۵ بوده است، همچنین نتایج حاصل از تحلیل تعدیلی بیانگر اثرگذاری متغیرهای تعدیل کننده در این رابطه نبود. نتایج تحقیق با یافته های تحقیق تحقیقی توسط مهدی زاده اشرفی و ایلکا (۱۳۹۳) همخوانی دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که بین متغیر ابعاد تاب آوری و ابعاد عملکرد کارکنان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروز کوه رابطه معناداری وجود دارد لذا توصیه می گردد با افزایش سطح شاخص های تاب آوری موجبات افزایش عملکرد کاری را فراهم آورند.

با توجه به نتایج تحقیق می توان گفت که سرمایه مذهبی بر تاب آوری معلمان پارس آباد تاثیر معنی داری دارد. بنابراین موارد زیر جهت بهبود تاب آوری معلمان پارس آباد با تکیه بر شاخص های سرمایه مذهبی پیشنهاد می شود:

- مدیران، باید پیش از آنکه فردی را در رأس مدیریت هر بخش قرار دهند، تا حد ممکن از سرمایه مذهبی، رفتار اخلاقی، تعهد و مسئولیت پذیری وی اطمینان حاصل کنند تا زمینه های تاب آوری معلمان فراهم شود.

- مدیران برای تاب آوری بیشتر باید به صداقت رفتاری اهمیت داده و آن را در رفتار و اعمال خود پیاده نمایند تا از این طریق بتوانند از حمایت بیشتری برخوردار بوده و اهداف سازمانی را تحقق بخشند و موفق تر از همیشه عمل نمایند.

- برای آگاهی مدیران از رفتار اخلاقی، بر اهمیت و پیامدهای رفتار اخلاقی در مدارس برنامه ریزی شود چرا که این کار می تواند به تسهیل انتخاب و پرورش معلمان با تاب آوری بالا کمک شایان کند. - در صورت مشاهده معلمانی که صداقت رفتاری ندارند با آنها برخورد شده و معلمان صادق در مدارس شناسایی و تشویق شوند.

- مدیران باید ضمن تلاش برای احیای قوانین در کالبد خود، به شفافیت و اجرای صحیح سیاست ها، قوانین و رویه ها تأکید و توجه کنند و بکوشند با اتخاذ تدابیری چون شکستن جو سکوت، در فراهم کردن زمینه فعالیت افشاگران موارد غیراخلاقی پیش قدم باشند.

مدیران تلاش کنند تا بین علائق معلمان و آینده مورد انتظار در سازمان، مطابقت ایجاد کنند تا شاخص های مربوط به تاب آوری تقویت شود.

References

- Akbari Zahra, Vafai, Tayyaba and Khosravi, Sadraleh (2010). Investigating the relationship between attachment styles and the level of resilience of veterans' wives, Janab Medical Research Journal, third year, number ten

- Alizadeh, Sepideh. (2007). He developed a rational, emotional and behavioral program and investigated its impact on the resilience and mental health of HIV patients. Unpublished master's thesis. Islamic Azad University, Tunkabon branch.
- Alvinejad, Seyyed Haider. (2001). A healthy person from a cognitive point of view. Quarterly Journal of Quranic Studies. No. 15 and 16, pp. 207-150.
- Amini, Fahima. (2014). The relationship between resilience and teachers' career magazine, development of research in nursing and midwifery / autumn and winter, 11th volume / number two / pages 94-102.
- Anuri, Hamidreza (2002). "Research on Determinism", Master's thesis in Sociology, Tehran: Allameh Tabatabayi University, pp. 49-61.
- Arin, Khadijah. (2008). "Investigating the relationship between religiosity and psychological integrity of Iranians living in Canada", Ph.D. thesis in general psychology, Tehran: Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, pp. 77-84.
- Asadi, Abdullah (2014). Different relationship between religious attitude and social capital of students of Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil University of Medical Sciences and Health Services, Volume 15, Number 4, pp. 451-461.
- Azarbajjani, Masoud. (2012). Islamic Religious Orientation Test, Hozva Research Institute and University, pp. 25-34.
- Azarbajjani, Massoud; Mousavi Asl, Mahdi. (2015). An introduction to the psychology of religion, first edition, Tehran, Samt publications, pp. 126-131.
- Badakhshani, Farnaz and Pervi, Shiva (2014). Religious capital and its effect on organization performance, Tehran: Mehraban Nash Publications.
- Batson C . D.(2009). Measuring religion as quest 2 Reliability concerns journal for the scientific study of religion 30 430-447
- Dehkhoda, Ali Akbar. (2002). Dictionary Dehkhoda. Volume 7, Tehran, Tehran University Press.
- Delkhmosh, Mohammad Taqi and Ahmadi, Mehrnaz. (2015). Identifying the content and values in the Iranian adolescent

- population, Ministry of Culture and Islamic Guidance, pp. 19-23.
- Gol Paror, Mohsen; Mosahebi, Mohammad Reza; Abedini, Hassan; Adibi, Zahra; Abdoli, Fahima (2014). Construction and validation of the scale of religious capital and spiritual well-being of the elderly, *Educational Measurement Quarterly*, 5(19): 130-149.
- Hossein Chari, Masoud and Mohammadi, Mozghan (2017), Prediction of psychological resilience based on religious beliefs in urban and rural students, *Contemporary Psychology Magazine*, Volume 6, Number 2, pp. 45-56.
- Jajermi, Mahmoud and Porakbaran, Elaha (2016). Examining the relationship between religious attitude and mental health and resilience in women, special issue of the third international conference on recent innovations in psychology, counseling and behavioral sciences, pp. 327-334.
- Jan Zoregi, Massoud. (2006). Evaluating the effectiveness of short-term therapy with and without orientation on anxiety and stress, doctoral thesis, Tehran, Tarbiat Modares University, pp. 211-228.
- Jokar, Bahram. (2005). The mediating role of resilience in the relationship between vigilance and general intelligence with life satisfaction. *Contemporary Psychology Quarterly*, second period, second issue, autumn.
- Khodapanahi, Mohammad Karim; Khaninzadeh Sir Yazdi; Marjan (2000). Investigating character building in students' religious orientation. *Journal of Psychology*, fourth year, number 2, pp. 185-204.
- Kiani, Dehkordi Mansoure; Rafi, Hassan; Samii, Merced; Karimlo, Massoud. (2014). Resilience against drug addiction in the sons of drug-dependent and non-drug-dependent men, *Hakim Quarterly*, Year 8, Number 2, pp. 36-31.
- Kiyomurthi, Mohammad Reza. (2001). The relationship between religious orientation and personality factors. *Marafat Journal of Human Sciences*, March 2012, No. 75, pp. 51-75.
- Klantarhormzi, Atusa (2014). Predicting psychological resilience based on the level of religious adherence in married women,

- Journal of Clinical Psychology, Article 7, Volume 5, Number 19, pp. 119-138.
- Mahdizadeh Ashrafi and Ilka, Ali and Hossein Ali. (2013). Investigating the relationship between resilience and social skills with the performance of employees of Islamic Azad University, Firoz Koh branch based on the Walton model, (researcher) Management Quarterly, No. 20, pp. 1-8
- Mohammadi Shah Balaghi, F. (2004). Self-efficacy and religious orientation in elderly and non-elderly people in Tehran. Geriatric Journal, first year, number 1, pp. 26-33.
- Mohammadi, Massoud (2004). Investigating factors affecting resilience in people at risk of substance abuse. Doctoral dissertation. University of Welfare and Rehabilitation Sciences. Tehran.
- Momeni, God willing. (2007). The relationship between resilience and job burnout in teachers, Medical and Cultivation Research Quarterly, Fall and Winter 2018, No. 75, pp. 37-47.
- Moqtadar, Leila (2017). The relationship between religious beliefs and coping strategies with stress in psychological resilience and marital satisfaction of veterans' wives, Journal of Gilan University of Medical Sciences, Volume 26, Number 103, pp. 37-45.
- Najm Iraqi, Laiya. (2008). Feelings and religious orientation of a healthy person from Allport's point of view. Journal of Psychology of Religion, first year, number 1, pp. 55-62.
- Pattison , R . C . & Pattison , M . L .(1980).Religiously mediated change in homosexuals American Journal of psychiatry , 137 , 1553-1562 .
- Rahimian, Ishaq. Asgharanjad, Farid. (2011). The relationship between tenacity and self-resilience with mental health in the city's youth and adults who survived the Bam earthquake. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Journal of Thought and Behavior), PAPS I 52, pp. 7-62.
- Sadat Mortazavi, Narges. (2014). Meta-analysis of the relationship between resilience and mental health, Journal of Principles of Mental Health, year 17, number 13.

- Samani, Siamak; Jokar, Bahram. Sahragard, Narges. (2010). Resilience, mental health and life satisfaction. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology, No. 13, No. 3.
- Sephovand, Reza (2016) The effect of religious capital on organizational citizenship behavior (case study: Social Security Organization of Isfahan city), Journal of Management Research in Iran, Volume 21, Number 2, 47-68.
- Tabatabaei, Mohammad Hossein. (1388) Al-Mizan fi Tafsir al-Qur'an - Volume 2. Qom: Islamic Publication Institute.
- Taghiyar, Fatemeh. (2012). Examining the relationship between students' level of age, attachment to God and religious orientation. Master's thesis, Shahid Beheshti University, pp. 92-98.
- Tested, Peyman (2011). The relationship between religious orientation and happiness in students of Shahid Beheshti University. Master thesis of Shahid Beheshti University. pp. 13-24.
- Wilde . Alex ,and josef , Stephan .(2002).Religiosity and personality in a moslem context perspnality and Individual Differences , 23 (5) , 899-900.

The effect of religious capital on the resilience of public school teachers in Pars Abad city

Shujaat Ghasemzadeh, Mahmoud Mahmoudi, Ebrahim Taghizadeh Bagdello

Abstract

The purpose of this research is the effect of religious capital on the resilience of public school teachers in Pars Abad city. In terms of the purpose, the present research is applied, in terms of the method, descriptive and correlational, and in terms of the data collection method, it is a field research method. The statistical population of the current research is made up of all the public school teachers of Pars Abad, whose number is equal to 3100 people. To determine the sample size, Morgan's table was used and the sample is 346 people, the sampling method is simple random. In order to collect the required data, the Religious Capital Questionnaire of Golperor et al. (2014) and the Resilience Questionnaire of Connor and Davidson (1998) were used. Simple regression equations were used to analyze the hypotheses. The results of the research show that religious capital has a significant positive effect on teachers' resilience, and the beta coefficient shows that religious capital predicts changes in teachers' resilience by 0.72. Also, the results show that spiritual value orientation 0.59, solitude with God 0.66, importance of spirituality 0.38 and spiritual effectiveness 0.72 predict changes in teachers' resilience.

Keywords: religious capital, resilience, public school teachers